

KERSTMIS 2019

IN VERWONDERING VERBONDEN

Beste broeders en zusters,

De titel van mijn kerstboodschap luidt dit jaar: 'In verwondering verbonden'.

Ik werd voor deze meditatie geïnspireerd door een recente grote stap vooruit in de sterrenkunde. Astronomen zijn al jaren geboeid door het fenomeen van zwarte gaten in het heelal. Zwarte gaten zijn mysterieus en ook dreigend. Mensen zijn er bang voor. Wij verbinden zwarte gaten met onze sterfelijkheid. De zwaartekracht in een zwart gat is zo enorm dat alles wat te dichtbij komt, wordt opgeslokt. Sterren, zelfs licht. En het komt er nooit meer uit. Alles wat in een zwart gat verdwijnt, is definitief weg.

In het voorjaar was er groot nieuws. Het was gelukt om de eerste foto van een zwart gat te maken. In onze media was er veel aandacht voor deze foto. Opnieuw besepte ik hoe oud en ruim ons heelal is. Bijna 14 miljard jaar oud en vele, vele lichtjaren ruim.

Zijn wij alleen?

Mijn liberale avondkrant wijdde een hoofdartikel aan de foto van het zwarte gat. Het was feitelijk, zoals ook te verwachten, een humanistisch commentaar. De hoofdredacteur legde de nadruk op de fragiliteit van de mens in het licht van de omvang van de schepping.

En, zo schreef hij, wij zijn alleen in het heelal. Het is een visie die velen in het huidige Nederland zullen delen. Wij zijn alleen in het heelal. Toch is er ook een andere visie mogelijk.

De man achter de eerste foto van een zwart gat is de sterrenkundige Heino Falcke.

Met een beetje trots zeg ik dat hij verbonden is aan 'onze' Radbouduniversiteit, de Katholieke Universiteit van Nijmegen.

Falcke is niet alleen een eminent astrofysicus maar ook een christen. In een interview in het Duitse opinieweekblad *Der Spiegel* zegt Falcke dat er tussen geloof en wetenschap meer parallellen bestaan dan menigeeen denkt. Beiden zoeken naar de grond van alles. In een ander interview vertelt hij dat hij als jongen van 14 op een morgen wakker werd en wist: God bestaat; God is liefde, onbegrensde liefde. Het geloof is voor hem een houvast. De grond waarop hij staat. Als astrofysicus is hij dagelijks verwonderd bij de studie van het immense heelal. Onze onmetelijke werkelijkheid als bron van verwondering. En voor hem is God, als Degene die niet geschapen is, het begin en het einde. God als Schepper en Voltooier. Ook voor een gelovig christen is de mens in ons immense heelal uitermate nietig en fragiel.

Wat is de mens?

Een stofje of met de woorden van Blaise Pascal in zijn Pensées: een riet. Even kwetsbaar en breekbaar als riet. Maar ook een denkend riet, zegt Pascal. Voor zover wij weten zijn wij immers het enige schepsel met een zelfbewustzijn. Wij kunnen afstand nemen van onszelf. Reflecteren op onszelf en cultuur scheppen. De mens als verantwoordelijk rentmeester. De hoofdredacteur van de liberale krant schreef: wij zijn alleen in het heelal. Hij schreef echter ook: maar gelukkig hebben wij elkaar. Dat kan en wil ik vandaag ook als bisschop dik onderstrepen.

Kwetsbare verbondenheid

Wij mensen hebben gelukkig elkaar. Het christelijk mensbeeld vormt een relationeel mensbeeld. Alleen verbonden met elkaar vinden wij geluk. Wij zijn aan elkaar gegeven. In verbondenheid met elkaar mogen wij leven. Maar het gaat om een kwetsbare verbondenheid. De eminente socioloog Zygmunt Bauman heeft veel studies geschreven met het woord liquid, het woord vloeibaar in de titel. Onze moderne samenleving, zo zegt Bauman, is vloeibaar geworden. Veel stabiliteit is verdwenen. Mensen vinden het moeilijk om blijvende verbintenissen aan te gaan. Alles wat wij doen en wie wij zijn: werk, woonplaats, relaties en vriendschappen, lidmaatschappen; het kan zo weer worden ingewisseld voor andere verbindingen

Verbonden in vrijheid

Al enkele maanden vieren wij in het zuiden van ons land in onze steden en dorpen bevrijdingsfeesten. Met een goede herinnering denk ik zelf terug aan de prachtige herdenkingsvieringen in Eindhoven in september en eind oktober in de Sint Jan.

75 Jaar geleden kwam een einde aan de bezetting en de terreur van de nationaalsocialisten. Vele doden waren te betreuren en Nederland lag in puin. Maar wij hadden onze vrijheid weer teruggekregen en met vereende krachten gingen Nederlanders werk maken van de wederopbouw. Wij hebben een prachtig land opgebouwd.

Op dit moment zijn veel mensen in ons land echter bang en boos. Er wordt gedemonstreerd. En er wordt in de sociale media vaak botte en onverzoenlijke taal gebruikt. Nederlanders zijn steenrijk én doodsbang tegelijk. Dat lijkt een vreemde combinatie maar bij enig nadenken valt de combinatie ook te begrijpen. Wie welvarend is, wie rijk is, kan ook veel verliezen. Veel Nederlanders voelen een bestaansonzekerheid. Een angst voor de toekomst.

Maar moeten wij, 75 jaar na de bevrijding, ook geen oog houden voor het vele goede in ons land? Nederland is een land waar materieel en immaterieel veel is gerealiseerd. Een democratische rechtsstaat, een verzorgingsstaat. Een land met een grondwet die onze vrijheden garandeert, niet in de laatste plaats de vrijheid van godsdienst. Een land met een onafhankelijke rechtspraak en een vrije pers. Een land met hoogontwikkeld onderwijs en een gezondheidszorg op topniveau. Een land met een stevig pensioenstelsel. Maar deze verworvenheden zijn niet vanzelfsprekend. Ook zij zijn fragiel en kwetsbaar.

Alles van waarde is kwetsbaar en alleen veilig als wij onze verantwoordelijkheid kennen en waarmaken. Onze vrijheid vraagt om voortdurende alertheid. Onze vrijheid vraagt met name

ook om onderlinge verbondenheid en solidariteit. Juist in een samenleving die steeds meer stabiliteit verliest en vloeibaar wordt, rust er een grote verantwoordelijkheid op onze schouders. Laten wij allereerst zoeken naar wat ons verbindt in plaats van naar wat ons verdeelt.

Tot slot

Broeders en zusters,

als kwetsbare mensen leven wij in een immens heelal.

Als kwetsbare mensen leven wij in een vloeibare samenleving.

Maar wij hebben elkaar, zei de hoofdredacteur van de liberale krant.

Als bisschop beaam ik dat volmondig, maar zeg ik het ook iets anders:

wij zijn aan elkaar gegeven, aan elkaar geschonken door de goede God.

Laten wij dat besef van geschonken gemeenschap voeden in ons hart, ondanks alle levensbeschouwelijke en politieke verschillen.

Christenen geloven dat de Schepper ons in Jezus heeft opgezocht.

In Christus, de Immanuel, God met ons, deelt Hij ons kwetsbaar leven.

In een fragiel en kwetsbaar mensenkind komt de Schepper ons tegemoet.

Ieder van ons mag weten dat God onvoorwaardelijk van ons houdt.

In Christus toont Hij zijn liefde voor ieder van ons.

Ook dat is een reden tot verwondering

In een kwetsbaar mens toont God zich solidair met kwetsbare mensen, deelt Hij hun duisternis en dood. Dat gaan wij op enkele dagen met Kerstmis weer vieren.

En Hij zoekt ons ook vandaag. Dat Christus, God-met-ons, welkom mag zijn ook in ons eigen leven.

Vanuit die hoop wens ik u allen een zelig, gezegend Kerstfeest.

Dr. Gerard de Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch